

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. VI. Vnde desumenda sit differentia specifica peccatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

causam actus liberi in genere, eumque intendere, non autem esse causam actus quâ mali, nec eum intendere, volumus dicere, quod Voluntas Dei intendens actum liberum ut sic, sive; intendens ut fiat actus liber, & vel bonus vel malus, cum inclinatione in Bonum & aversione à Malo, non sit volitio quâ inclinaretur in actum Malum, & averfaretur actum Bonum; quæ est volitio chymerica.

463. Objicitur 4. Deum esse causam indifferentem non obstat, quominus dicatur causa actus mali. Vel enim est sermo de indifferentia in actu primo, & hanc habet etiam nostra voluntas, & tamen hoc non obstante dicitur causa actus Mali: vel est sermo de indifferentia in actu secundo, & hanc sicut non habet homo, ita nec habet Deus, quia uterque per eandem actionem influit, & est determinatus in actu secundo. Ergo nulla indifferentia obstat.

464. Confirmatur. Si esset aliqua Indifferentia in Deo quæ non esset in homine, esset hæc, quod Deus determinaretur ab homine, & non e contra; sed hæc non est. Nam Deum determinari ad operandum, sonat aliquam prioritatem ex parte determinantis: ergo homo operaretur prius quam Deus, quod est manifestè falsum: nam in nullo signo potest intelligi homo operans, quin in eodem signo intelligatur concurrere Deus.

Cardinalis de Lugo respondet, Deum ideo determinari, quia antecedenter ad nostram operationem applicat suam Omnipotentiam per voluntatem quandam indifferentem, hoc est, per Decretum disjunctivum, quo vult fieri vel actum bonum, vel actum malum, & sic subordinare suum concursum nostræ voluntati, ita ut operante nostrâ Voluntate, eò ipso cooperetur Deus sine novâ Dei voluntate; sicut habitus Charitatis positus in nostra voluntate taliter subordinatur nostræ voluntati, ut operante voluntate cooperetur habitus, non pro aliquo posteriore, sed pro eodem signo. Neque ad hoc necesse est, quod Habitui videatur voluntatem operantem, & ideo velit cooperari: sed ex natura sua subordinatur Voluntati, ita ut voluntate operante operetur simul habitus. Quod ergo habitus ille habet per suam naturam, hoc habet potentia Dei per voluntatem indifferentem Dei, quâ applicatur & subordinatur nostro arbitrio: atque ideo si per impossibile Deus non videret actualem operationem nostri arbitrij, adhuc operaretur cum illo ex vi prioris illius voluntatis: visio enim nostræ operationis actualis per accidens se habet in Deo ad operandum. Ita Lugo.

465. Brevius tamen responderi potest, ideo Deum determinari ab homine, quia homo vitaliter influit in actum, & verè movetur ab objecto illius, eligitque inter illa, habens in sua potestate proxima actum oppositum: effectus autem tribuitur illi causæ tanquam determinanti, quæ vitaliter movetur ab objecto, & quæ ex-

peritur in se potestatem ad oppositum in actu diviso.

466. Objicitur 5. Qui vult aliquid disjunctivè, adhuc verè illud vult, & est causa illius: atqui ex concessis Deus suo decreto vult actum malum disjunctivè: ergo per disjunctivum hanc necdum Deus eximitur à ratione causæ simpliciter dictæ. Major probatur. Deus enim non licet mihi suadere Petro disjunctivè, ut comedat die jejuniij vel pisces vel carnes, etc. Principi ut gerat bellum justum vel injustum, nec Hebræo ut fiat vel Christianus vel Idololatra, quia sic suadendo adhuc diceret causam illius percati, ergo idem dicendum est de Decreto disjunctivo.

467. Confirmatur. Tunc solum volumus honestè aliquod disjunctum, quando quilibet pars disjuncti est honestior quam carentia utriusque: atqui in nostro casu altera pars disjuncti, nempe actus malus, non est honestior quam carentia utriusque, ut per se patet: ergo tale disjunctum non est honestè volubile.

2. Negando paritatem. Satis enim disjuncti tunc solum habet locum, quando utrumque membrum disjuncti potest omitti: non quando alterutrum est Necessarium, tunc se habent sicut contradictoria: ineptum autem esset alicui suadere, ut agat vel non agat, seu, ut verificet unum ex contradictoriis, quodcumque illud sit, ut per se patet. Quando jam ex duobus membris disjuncti unum est malum, & potest utrumque omitti, est manifestè inhonestum, suadere alicui ut alterutrum faciat, & sic se habent exempla in objectione allata. Quando verò Deus offert concursum indifferentem, alterutrum extremum est Necessarium, & Deus suadet bonum, & dissuadet malum; & ex altera parte interest Naturæ rationalis, habere huiusmodi concursum indifferentem, sine quo non potest operari laudabiliter: pertinet item ad Majestatem Dei, posse creaturam intellectualem obviare suis præceptis, adeoque constituere in illis circumstantijs, in quibus necesse est agere vel honestè vel inhonestè: ergo non est paritas cum exemplis in objectione allatis.

CONTROVERSIA VI.

Vnde desumenda sit differentia specifica peccatorum.

468. Non quarimus de differentia physica, sed secundum considerationem physicam, quo sensu in philosophia discipatur, & regulæ quaritur dignoscendi quamnam differentiam quam numero: hanc ergo considerationem philosophis relinquimus, & quarimus differentiam specificam sub consideratione morali, seu ad mores gubernandos pertinente. In quo puncto regulæ traduntur ab auctoribus.

Prima est: Differentiam hanc specificam desumendam esse ex diversa difformitate actus ad rectam rationem, & quorum malitia mutat prudentis iudicium. Ita in terminis Granadus *tr. 2. in 1. 2. d. 1. s. 1. n. 2.* Nec videtur hæc regula differre ab illa, quam alij tum hinc tum in philosophia tradunt, recurrentes ad iudicium prudentum, de differentia notabili.

469. Hæc tamen regula non aliter recipitur, quam quod in praxi rectè procedatur ab eo, qui se huiusmodi iudicio prudentum, de quo ipsi constat, accommodat, in ordine ad explicandam vel iudicandam differentiam peccatorum pro tribunali sacramenti Penitentia. De reliquo regula non est fundamentalis, qualis desideratur à Theologia Magistris, qui tanquam Prudentes consulunt, & sui diversi iudicii rationem reddere debent, non remittendo iterum ad alios Prudentes. Debent item inter partes litigantes de differentia specifica posse iudicium & sententiam ferre, pronuntiando pro vna contra aliam: ergo præter iudicium prudentum aliam regulam considerare debent Theologi.

470. Secunda Regula est, illa peccata differre specie, quæ diversis dictaminibus conscientia prohibentur. Ita videtur loqui Pallav. & ex parte P. Esparæ. Verissima quidem est hæc regula, sed non est ultimata quam quarimus, ut in simili diximus, agentes de Regula Moralitatis. Quæritur enim fundamentum illius diversi dictaminis, quod debet esse in objecto. Præterea aequè ignota est diversitas specifica dictaminum, atque est objectum, & ideo quaritur ulterius, in quo consistat diversitas specifica moralis dictaminum.

471. Tertia Regula est, diversitatem specificam desumendam esse ex diversitate præceptorum formaliter talium. Ita Vasq. Laym. Pallav. Verum hæc regula reipsa non differt à priorè, & ex iisdem capitibus non satisfacit, ut consideranti patet: præterquam, quod possit esse diversitas præceptorum circa idem objectum, & ex eodem fine, quo casu non erit duplex specie peccatorum transgressio præcepti.

472. Quarta Regula vult desumendam esse diversitatem specificam peccatorum à diversa oppositione cum virtutibus seu perfectionibus quibus privant. Ita Valentia, Becanus, Bonacina, alij. Verum, imprimis hæc Regula non declarat, quomodo eidem virtuti possint diversa specie peccata opponi, vnum per excessum, alterum per defectum, ut Liberalitati Avaritia & Prodigalitas. Deinde regula remittit ad aliquid aequè obsecrum, nempe ad diversitatem specificam Virtutum aut perfectionum, & restat reddenda regula cognoscendi, in quo consistat diversitas perfectionis quæ privat detractio, à perfectione quæ privat furtum, aut temerarium iudicium, aut vulneratio, aut rapina; nam hæc peccata opponuntur eidem virtuti, nempe Justitiæ Commutativæ. Cum hæc regula coincidit alia, recurrentes ad diversos

fines. Vno verbo, vnum *diversum*, non rectè explicatur per ordinem ad aliud *diversum*, nisi hoc ulterius explicetur; quod hæc regula non præstat; sicut nec illa quorundam, recurrentes ad diversam oppositionem cum summo bono, proprio, aut proximi, cuiusmodi diversitas non consistat præcisè in circumstantijs individuantes, ut numero, intensione, extensione quoad locum & tempus. Isti inquam explicant Diversitatem specificam per hoc, quod est: *non differre merè numero aut individualiter*: Affirmativum per Negativum oppositum.

473. Omnibus consideratis, mihi videtur hæc res declaranda ad eum fere modum, quo de Honestate & Inhonestate objectiva supra philosophati sumus. Itaque

474. DICO, Regulam universionalem diversitatis specificæ peccatorum, hanc esse. Illa omnia, & sola peccata specie differunt, in quorum vnoquoque specialis ratio illud prohibendi reperitur. Porro specialis ratio tunc adest in vnoquoque, quando in vnoquoque reperitur aliud prædicatum seu formalitas, (vndeunque proveniens, sive ex objecto materiali, sive ex motivo, sive ex fine extrinseco, sive ex motivo absterrente aut neglecto, sive ex modo tendendi, &c.) propter quam expedit actum prohiberi, etiam si fingamus, alterius prohibitionem non exstare, vel in eo esse dispensatum. Pro usu Regule

Advertendum, quod ad deprehendendam hanc specialem rationem prohibendi, instituentia sit comparatio duorum peccatorum inter se; & imprimis videndum, an statim ex terminis appareat quod vnum eorum sit gravius altero, vel an hoc sit obsecrum & dubium. Si apparet statim vnum esse gravius altero, v.g. furtum aureorum mille, est ex terminis gravius furto decem aureorum, adulterium est ex terminis gravius peccatum quam violatio jejuniij, &c. tunc comparandum est id quod est gravius cum minus gravi, & videndum, vtrum si id quod est gravius, fingatur, per dispensationem esse licitum factum, an inquam adhuc superesset ratio prudenter potens movere & defacto movens legislatorem, ad alterum minus grave adhuc prohibendum: si adest, different specie: si non adest, non different specie, ut in exemplis positis. Si furtum mille aureorum per dispensationem esset licitum, non superesset ratio prohibendi furtum decem aureorum, immò esset reipsa licitum, quia cui conceditur quod est plus, est hoc ipso concessum quod est minus, contentum in illo. Econtra etiam si fingamus adulterium esse per dispensationem licitum, adhuc esset ratio præcipiendi jejuniium, ob utilitatem illius ad reprimendam concupiscentiam, ad colendos sanctos, &c. Nec est opus comparare iterum minus grave cum majori, ex terminis enim constat, quod semper in magis gravi sit ratio prohibendi quæ non est in minus gravi. Quod si non apparet ex terminis excessus malitiæ, tunc vnumquodque cum altero reciprocè comparandum est,

dum est, fingendo esse per dispensationem licitum. v. g. simplex fornicatio & inebriatio sunt peccata specie diversa: quia si fingamus fornicationem per dispensationem licere, adhuc est ratio ob quam expedit prohiberi inebriationem, nam privatio usus rationis non facile reparabilis, est malum nullo modo contentum in malo fornicationis; & e contra, si fingatur licita inebriatio, adhuc expedit prohiberi fornicationem, quia malum incertitudinis prolis, ejusdem mala educationis, &c. est malum non contentum in malo inebriationis. Quod si denique in duorum comparatione, non potest clare deprehendi hujusmodi separabilis ratio prohibendi, tunc erit dubium an differant specie, & poterit utrumque oppositum esse probabile. Nunc ut usus Regulae magis appareat, adhuc pluribus exemplis eam applicabimus, & sic erit sufficienter probata regula, constabitque eam à regulis aliorum, paulò antè relatis, non differre, nisi quòd explicet illas. Itaque ex nostra Regula

475. Inferitur primò, non differre specie desiderium merum rei alienæ, & furtum reale: nam licet opponantur diversis præceptis, vnum præcepto decimo decalogi, alterum septimo, & tam naturali, quàm divino, & humano, quia tamen omnia hæc præcepta eundem finem habent, ut quisque tranquillè & securè rebus suis frui possit &c. ideo, si, non obstantibus incommodis quæ ex licito furto sequerentur, adhuc fingamus licitum esse furtum prout opponitur legi naturali, nulla remanet ratio prohibendi desiderium merè internum: ex hoc enim nullum incommodum timeri potest ultra illa, quæ ex licentia furti consequentur.

476. Inferitur 2. Furtum & Rapinam differre specie, quia in quovis invenitur ratio prohibendi adhuc permanens, etiam si alterum fingatur per dispensationem licere. Etiam si enim fingamus licere Rapinam, quam soli potentiores exercere possunt respectu debiliorum, adhuc furtum, hoc est clandestina attractatio, quæ etiam à debilioribus fieri potest, haberet in se rationem ut prohiberetur, propter incommoda præponderantia commodis, quæ ex illius licentia sequerentur. E contra etiam si furtum fingatur licitum, adhuc supersunt timenda specialia incommoda præponderantia, quæ ex licentia rapinæ timenda essent: & in hac diversitate & separabilitate incommodorum impediendum felicitatem humanam, fundantur illa diversa dictamina rationis, quæ pro regula diversitatis specificæ assignavit secunda sententia.

Inferitur 3. Habentem votum Castitatis, duplex specie peccatum committere fornicando, & triplex se polluendo. Nam etiam si fingamus votum esse dispensatum, ita ut non amplius obligetur virtute religionis, adhuc est prohibenda fornicatio & pollutio; & e contra etiam si fingamus licitam esse fornicationem & pollutionem, si tamen quis sponte se voto astrinxisset ad absti-

nendum, ex motivo religionis, adhuc esset inlicita violatio voti, quia ex terminis patet vota servanda esse, etiam facta in materia secundum se licita, ut patet in voto conjugum. Denique si fingamus pollutionem esse dispensativè licitam, adhuc prohibenda esset fornicatio, quia pollutio licita impediret quidem prolis generationem, sed non redderet prolem incertam & perverfam educationem, sicut fornicatio.

477. Inferitur 4. Specie differre furtum, detractionem, homicidium, etiam si videantur eidem virtuti opponi. habet enim Justitia diversas perfectiones ex obligatione exercendas, quarum si una per dispensationem tolleretur, v. g. si læsio in bonis fortunæ licita fieret, adhuc esset ratio prohibendi detractionem, & servandi illam famam, quia incommoda quæ ex licita detractione nascerentur, non continentur in licentia furti, nec e contra; idem dic de bono corporis, comparatis cum bono famæ & fortunæ ut consideranti facile manifestum erit.

478. Inferitur 5. Omnes blasphemias, quantumvis contra diversa attributa divina, etiam cognita ut talia, esse ejusdem speciei. Ratio est, quia non potest fingi licita blasphemia contra ipsum attributum Dei, ita ut adhuc sit ratio prohibendi blasphemiam contra aliud attributum.

479. Inferitur 6. Specie differre pollutionem, sodomiam, & bestialitatem. Nam in singulis his speciebus est ratio prohibendi non contenta in ratione prohibendi ceteras, ob diversa damna quæ ex talium licentia nascerentur, & impedirent felicitatem humanam. Licentia pollutionis v. g. minueret affectum ad usum conjugalem, & impediret generationes, ipsasque generationes redderet proli nocivas. Sodomiam, quæ suâ feditate naturalem ingerit horrorem, ideo non ita est secundum naturalem propensionem sicut pollutio, ideo ejus licentia non impediret quidem proli tantum detrimentum, sed à medio tolleretur verecundiam, & reverentiam, quæ inter homines ejusdem sexus est necessaria, ad quam conservandam meretur specialiter prohiberi, independenter à prohibitione pollutionis nudæ. Bestialitas, quam adhuc magis abhorret natura, meretur iterum ex alio capite prohiberi, quia ejus licentia transformaret affectum humanum in bestialem, cum ingenti præjudicio illorum bonorum, quæ natura intendit per inclinationem naturalis inclinationis hominis erga hominem. Scio, quosdam RR. hanc triplicem speciem cum Card. Pallavicino non explicare aliter, quàm dicendo, ideo esse diversas species, quia ab omnibus communissimè apprehenduntur diversa scelerata, contenta in his peccatis, sed acquiescere non possum: nam vel apprehenduntur solum scelerata diversa physice, vel diversa Moraliter. Primum non sufficit, alioquin specie differrent bestialitates pro diversitate Bestiarum (quod hi ipsi negant) quia non minus specie differret equus à vacca, quàm ab homine. Secundum reddidit pro-

natione, quod est in questione, vt hi ipsi RR. prius alijs obiecerunt. Dicamus ergo, quod illa diversa omnium apprehensio feratur in diversa huiusmodi præiudicia ab invicem separabilia, & ideo per diversas & ab invicem independentes prohibitiones erant cavenda.

480. Obijcies. Nostra Regula non potest applicari Odio Dei & Odio proximi, quæ sunt peccata specie diversa: nam licet fingi possit licentia habendi odium proximum, & tunc adhuc superesset ratio prohibendi odium Dei, non videtur tamen e contrario posse fingi licitum odium Dei, hoc enim idem esset ac fingere, quod Deo placeat odium sui, videtur autem impossibile fingi per hypothesein vitalem Deo placere odium sui, nam hocipso fingeretur Deo placere omnia, quæ quis ex odio Dei vellet facere, v. g. peccare: ergo fingeretur peccata placere Deo, sique iam fingeretur peccata non esse peccata, quia formalitè tollitur ratio peccati per hoc quod placeat Deo.

481. Respondeo, in Odio Dei comparato cum odio proximi, & quavis alia specie, regulam alter in æquivalenti applicari posse, fingendo per vitalem hypothesein, quod sit impossibile odium Dei, eo quod Deus illud non possit permittere, aut quod homo non possit in Deo apprehendere aliquid odio dignum, aut quod homo semper clarè perscipiat, se non posse quidquam mali inferre Deo &c. adeoque fingendo, etiam esse impossibilia illa mala ad quæ cavenda lex naturæ prohibet Odium Dei, adhuc remanent possibilia illa mala quæ sequerentur si liceret odisse proximum, & sic de alijs: ergo adhuc esset ratio prohibendi Odium proximi ad cavenda specialia mala, non contenta in malis illis, ad quæ cavenda prohibetur odium Dei, & quorum diversitas facilè apprehenditur & cognoscitur, quamvis explicari à quolibet non possit, quod in pluribus alijs contingit. Et hæc in hac obscura questione sufficiant, in qua libenter ab alio meliora edocebor.

CONTROVERSIA VII.

Vndenam desumenda sit Distinctio Numerica peccatorum.

482. Duplex est Radix, sive Fundamentum, de quo dubitatur, quandonam sufficiat ad diversificanda numero peccata, in ordine ad obligationem explicandi numerum in Confessione; quod addo, quia Theologus non debet multum sollicitus esse de resolvenda questione in alio sensu, qui videtur vel ad considerationem physicam pertinere, vel facere questionem de nomine. Vnde nulla mihi controversia erit cum P. Azorio & P. Suarez aliisque nonnullis, qui docent, quod qui vno impetu & designatione ac actu continuato occidit decem homines, debeat quidem numerum occisorum explicare in Con-

fessione, sed tamen non commiserit nisi vnum peccatum, quia non posset cum veritate dicere: *feci homicidium Decies*: sed bene: *occidi Decem*. Duplex, inquam, radix seu fundamentum est, vnde potest ejusmodi Multiplicatio Numerica desumi: Prima radix est, Multiplicatio Objecti, seclusa multiplicatione actus, vt in exemplo allato de homicidio. Secunda est Interruptio actus, stante vnitatem objecti. hæc autem Interruptio iterum tribus modis contingere potest. Primò, retractando Voluntatem peccaminosam, deinde iterum in eandem relabendo. Secundò, non quidem positivè retractando, sed tamen voluntariè desistendo ad tempus ab illa voluntate, applicando deliberatè animum ad alia. Tertiò, non quidem deliberatè desistendo, sed determinatione & avocatione ad alia objecta, à causis extrinsecis proveniente, v. g. per indeliberatam distractionem, per supervenientem somnum, aut ebrietatem.

483. Quaritur nunc primò, & circa primam radicem, an inde multiplicentur peccata in ordine ad confessionem, quidquid sit, an sit vna numero malitia propter vnitatem actus. Negant aliqui: & imprimis Ledesma in *summa de Pœnit. lib. 1. c. 37.* docet, Vnicum Peccatum commissurum eum, qui vna deliberatione integro Mense vel Anno non recitaret Horas Canonicas. Zanardus, magis se explicans, 1. p. *Directorij de Sac. Pœnit. c. 18. §. quinto loco*; docet, eum, qui cum famina per totam noctem plures copulas habuit, non teneri exponere in Confessione, quot vicibus eam carnaliter cognoverit, si non fuit interruptum opus aut intentio, sed sufficere, si dicat: *Feci, quod potui*. Idipsum docent alij Summistæ apud P. Andreæ de Mendo *dissert. 2. q. vii. n. 3.*

484. Verùm, propter horum Autoritatem non est recedendum à communi Sententia, docente, Numerum esse explicandum, si quis vna deliberatione & actu occidit plures homines, habet plures copulas, committit vno calore iræ plures Blasphemias, vna detractioe detrahit pluribus. Pro qua sententia stat sensus Fidelium, & qui timorata conscientia sunt, solent se de Numero accusare, quantum recordantur. Ratio alia non redditur, nisi quod sicut in vno indivisibili actu, æquivalente tamen duobus specie distinctis, potest contineri duplex species peccati, ita in vno indivisibili actu, æquivalente pluribus Numero actibus, poterunt contineri plura peccata Numero distincta, in ordine ad obligationem confitendi.

485. Huic tamen doctrinæ obijcitur satis difficulter paritas desumpta ex læsione Bonorum Fortunæ. Nam in sententia negante, debere explicari circumstantias Aggravantes, qui furatur centum, non tenetur numerum hunc explicare, sed satisfaciet dicendo: *accepi Magnam Summam*: vnde subsumitur: atqui in tali summa non minus continentur plures Graves Quantitates &

F f 3

Læsiones,